

Opetusministeriö

Viite: Yliopistolain ja yliopistoasetuksen 25 §:n muutos

Asia: Pyydetty lausunto

Opetusministeriö on kirjeellään 8.4.2005 pyytänyt Suomen yliopistokirjastojen neuvostolta lausuntoa säädösmuutosesityksistä, jotka koskevat kansalliskirjaston tehtäviä ja toimialaa.

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto toteaa seuraavaa:

1. Yliopistolain 25 §:n ensimmäinen lause on tarpeellinen selvennys nykyiseen tilanteeseen, jossa kirjaston nimi on Helsingin yliopiston kirjasto ja sen rooli on toimia Suomen kansalliskirjastona. Muutosehdotuksessa todetaan selvästi kirjaston nimi Kansalliskirjastoksi ja sen asema Helsingin yliopistossa, mutta ei enää puhuta Helsingin yliopiston kirjastosta. Tämä on erittäin tärkeä määrittely koko kirjastoverkon ja myös yliopistolaitoksen kannalta.
2. Yliopistolain 25 §:n toisessa lauseessa todetaan toimialan laajennus seuraavasti: ”Kansalliskirjaston tehtävänä on kehittää ja tarjota kansallisia palveluja yliopistokirjastojen, yleisten kirjastojen, ammattikorkeakoulukirjastojen ja erikoiskirjastojen muodostamalle kirjastoverkolle sekä edistää alan kotimaista ja kansainvälistä yhteistyötä.” Em. lauseessa luetellaan siis eksplisiittisesti kaikki ne kirjastosektorit, jotka hyötyvät toimialan laajennuksesta. Perusteluosassa todetaan kohdassa ”Yleistä” kansallisen osaamiskeskuksen merkitys ja yhteisten peruspalvelujen tarve sekä asetuksen aiemman määrittelyn ”tieteellisten kirjastojen valtakunnallinen palvelu- ja kehittämiskeskus” vanhentuneisuus. Laajennuksen rahoittaminen jää perusteluosassa kuitenkin epäselväksi. Sen sijaan siellä todetaan kohdassa ”Kirjaston asema” ainoastaan yliopistobudjetin tuoma varmuus rahoituksessa. Suomen yliopistokirjastojen neuvosto pitää tärkeänä sitä, ettei Kansalliskirjaston toimialan laajennusta rahoiteta vain Opetusministeriön yliopistobudjetista ja että toimialan laajennuksen vaikutuksesta ei aiheudu yliopistobudjettiin yliopistokirjastojen toimintaa tai toimintaedellytyksiä heikentäviä seuraamuksia.
3. Yliopistoasetuksen 25 §:ssä määritellään johtokunnan kokoonpano, mutta ei määritellä sitä, miten johtokunnan puheenjohtaja valitaan. Pykäläkohtaisessa perustelussa todetaan kuitenkin, että ”Johtokunnan nimittää yliopiston konsistori, joka myös nimittää puheenjohtajan johtokunnan jäsenistä”. Suomen yliopistokirjastojen neuvosto pitää tätä perustelulausetta tärkeänä. Koska johtokunta rakentuu kolmikantaperiaatteella, on tärkeää, että johtokunnan puheenjohtajaksi voidaan valita myös joku muu kuin Helsingin yliopiston johtokuntaan nimeämä johtokunnan jäsen.

Otaniemessä 6.5.2005

Ari Muhonen

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston puheenjohtaja